

© Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў»

ДРТ–2026 г.

Тэматычнае кансультаванне па беларускай мове

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>A1. Адзначце словы, якія маюць лексічнае значэнне '<i>вясенні разліў, веснавая вада</i>':</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) імжа; 2) паводка; 3) вадаспад; 4) вадасховішча; 5) разводдзе. <p>Адказ: 2,5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) лексічнае значэнне '<i>вясенні разліў, веснавая вада</i>' маюць словы паводка і разводдзе; 2) лексічнае значэнне слова імжа – '<i>ападкі ў выглядзе вельмі дробных кропелек дажджу, крышталікі інею ў паветры, дробны снег</i>'; 3) лексічнае значэнне слова вадаспад – '<i>імклівы паток вады, што спадае са стромага ўступа ў рэчышча ракі</i>'; 4) лексічнае значэнне слова вадасховішча – '<i>штучны вадаём для збору і захавання вады</i>' 	<p>Лексіка. Фразеалогія. Слова, яго лексічнае значэнне. Сінонімы</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 22, 25.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 22, 25.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 6.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 6.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 23, 24</p>
<p>A2. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы</p>	<p>1) <i>тэатр імя Максіма Горкага</i> → назоўнік імя ў</p>	<p>Фанетыка і</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>трэба пісаць з вялікай літары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тэатр (<i>Л/л</i>)мя Максіма Горкага; 2) кемлівы (<i>П/п</i>)аляшук; 3) верш «(<i>Б/б</i>)ярозка»; 4) плошча (<i>Н/н</i>)езалежнасці; 5) горад (<i>Д/д</i>)обруш. <p>Адказ: 3,4,5</p>	<p>назве тэатра пішацца з малой літары;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) <i>кемлівы паляшук</i> → назоўнік, які абазначае асобу чалавека па месцы жыхарства, з'яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 3) <i>верш «Бярозка»</i> → назоўнік, які абазначае назву літаратурнага твора, з'яўляецца ўласным; ён бярэцца ў двукоссе і пішацца з вялікай літары; 4) <i>плошча Незалежнасці</i> → назоўнік, які абазначае назву плошчы, з'яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары; 5) <i>горад Добруш</i> → назоўнік, які абазначае назву горада, з'яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары 	<p>арфаэпія. Арфаграфія. Ужыванне вялікай літары</p>	<p>для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 24. Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 24. Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматыя. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 22. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 19</p>
<p>А3. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы напісаны правільна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) да Уладзіміра; 2) пры ўніверсітэце; 3) салодкі соўс; 4) працаваць па-ударнаму; 5) гучнае «ўра». <p>Адказ: 1,2,5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>да Уладзіміра</i> → у пачатку ўласнай назвы пішацца літара У (складовае); 2) <i>пры ўніверсітэце</i> → пасля слова, якое заканчваецца на галосны, не пад націскам пішацца літара ў (нескладовае); 3) <i>салодкі соус</i> → у запазычаным слове, якое заканчваецца на -ус, пішацца літара у (складовае); 4) <i>працаваць па-ударнаму</i> → пасля злучка не пад націскам пішацца літара ў (нескладовае), бо прыстаўка заканчваецца на галосны; 5) <i>гучнае «ўра»</i> → узятае ў двукоссе слова пішацца з літарай ў (нескладовае), бо стаіць пасля слова на галосны 	<p>Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Праваяпіс у–ў</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 18. Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 18. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>A4. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць апостраф:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) медал_ён; 2) раз_ехацца; 3) п_едэстал; 4) Дар_я; 5) шчаў_е. <p>Адказ: 2,3,4</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>медальён</i> → у слове іншамойнага паходжання пасля літары л (мяккі зычны гук [л']) перад літарай ё, што абазначае два гукі [йо], пішацца раздзяляльны ь; 2) <i>раз'ехацца</i> → пасля прыстаўкі, якая заканчваецца на зычны, перад літарай е, што абазначае два гукі [йэ], пішацца апостраф; 3) <i>п'едэстал</i> → у сярэдзіне слова пасля літары п (губны зычны гук [п]) перад літарай е, што абазначае два гукі [йэ], пішацца апостраф; 4) <i>Дар'я</i> → пасля літары р (зацвярдзелы зычны гук [р]) перад літарай я пішацца апостраф; 5) <i>шчаўе</i> → пасля ў (нескладовага) апостраф не пішацца 	<p>Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Правапіс мяккага знака і апострафа</p>	<p>навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 14</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 16.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 16.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 18</p>
<p>A5. Адзначце правільна напісаныя словы:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) паў-Шклова; 2) спартсмен-алімпіец; 3) гіпер-маркет; 4) пакаці-гарошак; 5) нафта-здабыча. <p>Адказ: 1,2</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>паў-Шклова</i> → уласны назоўнік са скарочанай пачатковай часткай паў- пішацца праз злучок; 2) <i>спартсмен-алімпіец</i> → назоўнік спартсмен з аднаслоўным прыдаткам алімпіец пішацца праз злучок; 3) <i>гіпермаркет</i> → назоўнік з першай іншамойнай часткай гіпер- пішацца разам; 4) <i>пакацігарошак</i> → складаны назоўнік з дзеяслоўнай часткай на -і пішацца разам; 5) <i>нафтаздабыча</i> → складаны назоўнік, утвораны шляхам спалучэння дзвюх асноў нафт- і здабыч- з дапамогай злучальнай галоснай а, пішацца разам 	<p>Марфалогія і арфаграфія. Складаныя назоўнікі, іх утварэнне і правапіс</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 41.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 41.</p> <p>Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматыя. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 22. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 20
<p>А6. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць праз дэфіс:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) (раз) пораз вяртацца; 2) (так) сама бегаць; 3) (усе) бакова развіты; 4) заходзіць (па) двое; 5) падзяліцца (па) брацку. <p>Адказ: 1,5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>раз-пораз вяртацца</i> → прыслоўе раз-пораз, утворанае шляхам паўтору блізкіх слоў, пішацца праз злучок; 2) <i>таксама бегаць</i> → прыслоўе з другой часткай -сама пішацца разам; 3) <i>усебакова развіты</i> → прыслоўе ўсебакова, утворанае ад складанага прыметніка ўсебаковы, пішацца разам; 4) <i>заходзіць па двое</i> → спалучэнне па двое пішацца асобна; 5) <i>падзяліцца па-брацку</i> → прыслоўе па-брацку пішацца праз злучок, бо мае прыстаўку па- і заканчваецца на -цку 	<p>Марфалогія і арфаграфія. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў</p>	<p>Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 38–40. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 20</p>
<p>А7. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы напісаны правільна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) невялікі пакой; 2) незамеценая снегам сцежка; 3) недасаліць рыбу; 4) нятрэба ленавацца; 5) ніколі не забудзем. <p>Адказ: 1,3,5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>невялікі пакой</i> → не- з прыметнікам, які можна замяніць сінонімам без не- (малы), пішацца разам; 2) <i>не замеченая снегам сцежка</i> → не з поўным дзеепрыметнікам пішацца асобна, бо пры дзеепрыметніку ёсць залежнае слова; 3) <i>недасаліць рыбу</i> → неда- пішацца з дзеясловам саліць разам, бо гэта прыстаўка, якая абазначае неадпаведнасць норме; 4) <i>не трэба ленавацца</i> → не (часціцы ня няма) са словам трэба пішацца асобна; 5) <i>ніколі не забудзем</i> → ні- ў адмоўным прыслоўі – прыстаўка, таму пішацца разам 	<p>Марфалогія і арфаграфія. Правапіс не (ня-), ні з рознымі часціцамі мовы</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 55. Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 55. Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			адукацыі, 2020. – § 8, 27, 42, 52. Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 4
<p>А8. Адзначце сінтаксічныя канструкцыі, якія адпавядаюць нормам беларускай літаратурнай мовы:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) паўтары кіламетра; 2) спазніліся праз завіруху; 3) сказаць пад сакрэтам; 4) дзякаваць урача; 5) буйныя калосі. <p>Адказ: 2,3</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>паўтара кіламетра</i> → з назоўнікам мужчынскага роду (<i>кіламетр</i>) ужываецца дробавы лічэбнік <i>паўтара</i>; 2) <i>спазніліся праз завіруху</i> → пры абазначэнні прычыны дзеяння залежнае слова павінна ўжывацца ў форме вінавальнага склону з прыназоўнікам <i>праз</i>; 3) <i>сказаць пад сакрэтам</i> → характэрная для беларускай мовы сінтаксічная канструкцыя; 4) <i>дзякаваць урачу</i> → дзеяслоў са значэннем ветлівасці <i>дзякаваць</i> патрабуе ад назоўніка формы давальнага склону; 5) <i>буйное калоссе</i> → зборны назоўнік <i>калоссе</i> мае форму толькі адзіночнага ліку, таму і прыметнік дапасуецца да яго ў форме адзіночнага ліку 	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Асаблівасці кіравання і дапасавання ў беларускай мове (у параўнанні з рускай)</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 28, 45. Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 28, 45. Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 9. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : з электронным дадаткам для павыш. узроўню / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 33. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 3</p>
<p>А9. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску трэба абавязкова паставіць працяжнік:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Вясёлы чалавек дзядзька Антось.</i> → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі 	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя.</p>	<p>Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>1) Вясёлы чалавек __ дзядзька Антоць. 2) Абцірацца снегам __ загартоўваць сябе. 3) Мышаня раптам __ шусь у норку. 4) Рак __ не рыба. 5) Агульная даўжыня ракі Сож __ шэсцьсот сорок восем кіламетраў.</p> <p>Адказ: 2,3,5</p>	<p>назоўнікамі ў форме назоўнага склону, пры адваротным парадку слоў працяжнік ставіць не трэба; 2) <u>Абцірацца снегам – загартоўваць сябе.</u> → паміж дзейнікамі і выказнікамі, выражанымі інфінітывам, трэба абавязкова паставіць працяжнік; 3) <u>Мышаня раптам – шусь у норку.</u> → паміж дзейнікамі і выказнікамі трэба абавязкова паставіць працяжнік, бо выказнік выражаны ўсечанай формай дзеяслова; 4) <u>Рак не рыба.</u> → паміж дзейнікамі і выказнікамі, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, стаіць часціца не, таму працяжнік ставіць не трэба; 5) <u>Агульная даўжыня ракі Сож – шэсцьсот сорок восем кіламетраў.</u> → паміж дзейнікамі, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, і выказнікам, выражаным колькасна-іменным спалучэннем, трэба абавязкова паставіць працяжнік</p>	<p>Працяжнік паміж дзейнікамі і выказнікамі</p>	<p>адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 20</p>
<p>А10. Адзначце сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў:</p> <p>1) Зялёны луг, і шумны бор, і рэчку родную маю люблю і ў сэрцы берагу. 2) У кожнага на суботніку была рыдлёўка або мятла, ці палівачка. 3) Світар з ваўняных нітак хоць трохі і кусаўся, але грэў надзвычай добра. 4) У спакойнай, вячэрняй цішы лёгка мары аб шчасці снуюцца ў душы. 5) Усе калісьці былі вучнямі – акадэмікі, хірургі, паэты, маршалы.</p> <p>Адказ: 1,3</p>	<p>1) <u>Зялёны луг, і шумны бор, і рэчку родную маю люблю і ў сэрцы берагу.</u> → коскамі раздзяляюцца ўсе аднародныя дапаўненні, звязаныя паўторным спалучальным злучнікам і; аднародныя выказнікі, звязаныя адзіночным спалучальным злучнікам і, коскай не раздзяляюцца; 2) <u>У кожнага на суботніку была рыдлёўка або мятла ці палівачка.</u> → паміж аднароднымі дзейнікамі, звязанымі неаднолькавымі злучнікамі або і ці, коску ставіць не трэба; 3) <u>Світар з ваўняных нітак хоць трохі і кусаўся, але грэў надзвычай добра.</u> → перад другой часткай парнага злучніка хоць і – але, які звязвае аднародныя выказнікі, ставіцца коска; 4) <u>У спакойнай, вячэрняй цішы лёгка мары аб шчасці снуюцца ў душы.</u> → азначэнні, выражаныя якасным прыметнікам спакойнай і</p>	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку ў сказах з аднароднымі членамі (з абагульняльнымі словамі і без іх)</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 1. – § 26, 27. Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 1 – § 26, 27. Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 31–35.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
	<p>адносным прыметнікам вячэрняй, не з'яўляюцца аднароднымі, таму коску паміж імі ставіць не трэба;</p> <p>5) <u>Усе калісьці былі вучнямі: акадэмікі, хірургі, паэты, маршалы.</u> → перад аднароднымі дзейнікамі стаіць абагульняльнае слова ўсе, таму пасля яго трэба паставіць двукроп'е, а не працяжнік; паміж аднароднымі дзейнікамі, звязанымі бяззлучнікавай сувяззю, ставяцца коскі</p>		<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Практ. 41.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – Практ. 40.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 5</p>
<p>A11. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Дзівосна__ нібы журчэнне вады__ гучала песня канарэйкі. 2) Над белакаменнай царквой лунае бусел__ што анёл. 3) Да шахматнага турніру я падрыхтаваўся__ як мае быць. 4) Майская траўка мяккая__ быццам аксаміт. 5) Нядаўна я адкрыў для сябе Максіма Багдановіча__ як цудоўнага крытыка, тэарэтыка літаратуры, эксперыментатара і перакладчыка. <p>Адказ: 1,2,4</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Дзівосна, нібы журчэнне вады, гучала песня канарэйкі.</i> → параўнальны зварот трэба выдзеліць коскамі; 2) <i>Над белакаменнай царквой лунае бусел, што анёл.</i> → параўнальны зварот трэба аддзяліць коскай; 3) <i>Да шахматнага турніру я падрыхтаваўся як мае быць.</i> → фразеалагізм як мае быць аддзяляць коскай не трэба; 4) <i>Майская траўка мяккая, быццам аксаміт.</i> → параўнальны зварот трэба аддзяліць коскай; 5) <i>Нядаўна я адкрыў для сябе Максіма Багдановіча як цудоўнага крытыка, тэарэтыка літаратуры, эксперыментатара і перакладчыка.</i> → зварот, які мае значэнне 'ў якасці' (Максім Багдановіч і ёсць цудоўны крытык, тэарэтык літаратуры, эксперыментатар і перакладчык), аддзяляць коскай не трэба 	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі</p>	<p>Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматыя. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 45, 46.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 10</p>
<p>A12. Адзначце сказы, у якіх няма парушэння</p>	<p>1) <i>Пасля касьбы я спаў як пшаніцу прадаўшы.</i> →</p>	<p>Сінтаксіс і</p>	<p>Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>пунктуацыйных нормаў:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Пасля касьбы я спаў, як пшаніцу прадаўшы. 2) Коні могуць драмаць, стоячы. 3) Цётка, ствараючы першыя беларускія чытанкі, закладвала асновы вывучэння літаратуры. 4) Даследаваннем жыцця і творчасці Якуба Коласа займаецца коласазнаўства – найцікавейшая галіна беларускай літаратурнай навукі. 5) Падбадзёраны цёплым сонейкам, высвітвае песенькі дрозд. <p>Адказ: 3,4,5</p>	<p>акалічнасць як пшаніцу прадаўшы, выражаную фразеалагізмам, не трэба аддзяляць коскай;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) <i>Коні могуць драмаць стоячы.</i> → акалічнасць, выражаную адзіночным дзеепрыслоўем стоячы, якое стаіць пасля дзеяслова-выказніка і сваім значэннем набліжаецца да прыслоўя спосабу дзеяння (адказвае на пытанне <i>як?</i>), не трэба аддзяляць коскай; 3) <i>Цётка, ствараючы першыя беларускія чытанкі, закладвала асновы вывучэння літаратуры.</i> → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: акалічнасць, выражаная дзеепрыслоўным зваротам, выдзяляецца коскамі; 4) <i>Даследаваннем жыцця і творчасці Якуба Коласа займаецца коласазнаўства – найцікавейшая галіна беларускай літаратурнай навукі.</i> → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: развіты прыдатак найцікавейшая галіна беларускай літаратурнай навукі, які адносіцца да назоўніка коласазнаўства і стаіць пасля яго, аддзяляецца працяжкай; 5) <i>Падбадзёраны цёплым сонейкам, высвітвае песенькі дрозд.</i> → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: выражанае дзеепрыметнікавым зваротам дапасаванае азначэнне, якое стаіць перад паяснёным назоўнікам дрозд, адзелена ад яго выказнікам, а таксама мае дадатковае акалічнаснае значэнне прычыны, аддзяляецца коскай 	<p>пунктуацыя. Знакі прыпынку ў сказах з адасобленымі членамі</p>	<p>дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 22, 30. Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 39–41, 43. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 7</p>
<p>A13. Адзначце сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) У кожнага чалавека аднак свой жыццёвы шлях. 2) На Купалле, паводле народных павер'яў, раса валодае магічнай сілай. 3) У лянівага рўкі, вядома, не баляць. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>У кожнага чалавека, аднак, свой жыццёвы шлях.</i> → слова аднак з'яўляецца пабочным, бо яно стаіць у сярэдзіне сказа, граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе і мае ўзмацняльнае значэнне (= усё-такі); пабочнае слова трэба выдзеліць коскамі; 	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку ў сказах з пабочнымі канструкцыямі</p>	<p>Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 38. Беларуская мова : вучэб. дапам.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>4) Пасля замаразкаў ягады рабіны, і праўда, салодкія.</p> <p>5) Золата ўваходзіць, нават, у састаў лекавых прэпаратаў.</p> <p>Адказ: 2,3,4</p>	<p>2) <i>На Купалле, паводле народных павер'яў, раса валодае магічнай сілай.</i> → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: словазлучэнне паводле народных павер'яў з'яўляецца пабочным, бо яно граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, не разбіраецца па членах сказа, а ўказвае на крыніцу паведамлення; пабочнае словазлучэнне выдзяляецца коскамі;</p> <p>3) <i>У лянiвага рўкі, вядома, не баляць.</i> → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: слова вядома з'яўляецца пабочным, бо яно граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, не з'яўляецца членам сказа, а ўказвае на большую ступень упэўненасці ў выказванні; пабочнае слова выдзяляецца коскамі;</p> <p>4) <i>Пасля замаразкаў ягады рабіны, і праўда, салодкія.</i> → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: слова праўда з'яўляецца пабочным, бо яно граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, не з'яўляецца членам сказа, а ўказвае на большую ступень упэўненасці ў выказванні; пабочнае слова праўда выдзяляецца коскамі разам з узмацняльнай часціцай <i>і</i>;</p> <p>5) <i>Золата ўваходзіць нават у састаў лекавых прэпаратаў.</i> → часціца нават ніколі не бывае пабочным словам; выдзяляць коскамі яе не трэба</p>		<p>для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 9</p>
<p>A14. Адзначце сказы, якія адпавядаюць прыведзенай схеме (улічыце, што знакі прыпынку паміж часткамі сказаў не пастаўлены): [], і [].</p> <p>1) Бліснула ў небе начным маланка і стала відно, нібы днём.</p> <p>2) Бязмежнасць палёў і лугоў раздолле.</p> <p>3) Зялёныя хусцінкі накінулі дрэвы і кожнай майскай ночкай салаўі вядуць урокі спеваў.</p> <p>4) Няхай заўжды гучыць жалейка Купалы і квітнее Багдановічаў васілёк.</p>	<p>1) <i>Бліснула ў небе начным маланка – і стала відно, нібы днём.</i> → сказ не адпавядае прыведзенай схеме: паміж часткамі складаназлучанага сказа, якія паказваюць на хуткую змену падзей і звязаны пры дапамозе спалучальнага злучніка <i>і</i>, ставіцца працяжнік;</p> <p>2) <i>Бязмежнасць палёў і лугоў раздолле.</i> → сказ не адпавядае прыведзенай схеме: паміж часткамі складаназлучанага сказа, якія з'яўляюцца назыўнымі сказамаі, перад</p>	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – § 10–14.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>5) Сваю вольную песню п'яе Белавежа і, нібы карабель, над Дзвіною Сафія плыве.</p> <p>Адказ: 3,5</p>	<p>адзіночным спалучальным злучнікам <i>і</i> коска не ставіцца;</p> <p>3) <i>Зялёныя хусцінкі накінулі дрэвы, і кожнай майскай ночкай салаўі вядуць урокі спеваў.</i> → сказ адпавядае прыведзенай схеме: паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам <i>і</i> ставіцца коска;</p> <p>4) <i>Няхай заўжды гучыць жалейка Купалы і квітнее Багдановічаў васілёк.</i> → сказ не адпавядае прыведзенай схеме: паміж часткамі складаназлучанага сказа, якія маюць спалучальныя сэнсавыя адносіны і звязаны пры дапамозе адзіночнага спалучальнага злучніка <i>і</i>, коска не ставіцца, бо ў першай ёсць агульныя для абедзвюх частак словы Няхай заўжды;</p> <p>5) <i>Сваю вольную песню п'яе Белавежа, і, нібы карабель, над Дзвіною Сафія плыве.</i> → сказ адпавядае прыведзенай схеме: паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам <i>і</i> ставіцца коска</p>		<p>навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 10–14.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 11</p>
<p>А15. Адзначце складаназалежныя сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў:</p> <p>1) Бабуля расказвала, што, калі раней капалі калодзеж, то абавязкова апрапаналі чыстае адзенне.</p> <p>2) Калі ўзыходзіць сонейка залатымі становяцца воблакі.</p> <p>3) Нібы тая рыбка, што нырае ў марскія хвалі хаваецца месяц у хмары.</p> <p>4) Сапраўднымі залацінкамі сярод фальклорных твораў, якія мы любім і якія мы старанна захоўваем, з'яўляюцца загадкі.</p> <p>5) Заўжды буду памятаць, адкуль я родам.</p> <p>Адказ: 4,5</p>	<p>1) <i>Бабуля расказвала, што калі раней капалі калодзеж, то абавязкова апрапаналі чыстае адзенне.</i> → складаназалежны сказ з дзвюма даданымі часткамі, дзе паміж падпарадкавальнымі злучнікамі што і калі, якія стаяць побач, коску ставіць не трэба, бо ёсць другая частка то парнага злучніка калі – то;</p> <p>2) <i>Калі ўзыходзіць сонейка, залатымі становяцца воблакі.</i> → складаназалежны сказ, у якім трэба аддзяліць коскай даданую частку, што стаіць перад галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе падпарадкавальнага злучніка калі;</p> <p>3) <i>Нібы тая рыбка, што нырае ў марскія хвалі, хаваецца месяц у хмары.</i> → складаназалежны</p>	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназалежных сказах</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – § 15–24.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 15–24.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
	<p>сказ, у якім трэба выдзеліць коскамі даданую частку, што стаіць у сярэдзіне галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе злучальнага слова што;</p> <p>4) <i>Сапраўднымі залацінкамі сярод фальклорных твораў, якія мы любім і якія мы старанна захоўваем, з'яўляюцца загадкі.</i> → у складаназалежным сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: паміж дзвюма аднароднымі даданымі часткамі, звязанымі адзіночным спалучальным злучнікам і, коска не ставіцца; аднародныя даданія часткі ў сярэдзіне галоўнай выдзяляюцца коскамі;</p> <p>5) <i>Заўжды буду памятаць, адкуль я родам.</i> → у складаназалежным сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: коскай аддзяляецца даданая частка, што стаіць пасля галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе злучальнага слова адкуль</p>		<p>адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 12</p>
<p>А16. Адзначце сказы, якія адпавядаюць прыведзенай схеме (улічыце, што знакі прыпынку паміж часткамі сказаў не пастаўлены): []: [].</p> <p>1) Стаяць у рад баравікі апенькі абляпілі ўсе пянькі.</p> <p>2) Люблю ў нашай музычнай школе наведваць бібліятэку там ёсць рэдкія запісы сімфанічнай музыкі.</p> <p>3) Ранак луг у расе купае дзень гарачы будзе.</p> <p>4) Знаёмыя гукі чуюцца ў лесе стукае дзяцел лічыць зязюля гадзі.</p> <p>5) З кожным годам усё больш разумю не могуць быць лішнімі веды.</p> <p>Адказ: 2,5</p>	<p>1) <i>Стаяць у рад баравікі, апенькі абляпілі ўсе пянькі.</i> → сказ не адпавядае прыведзенай схеме: паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца коска, бо ў іх выражаюцца адносіны адначасовасці з'яў; паміж часткамі можна ўставіць спалучальныя злучнікі і, ды (= і);</p> <p>2) <i>Люблю ў нашай музычнай школе наведваць бібліятэку: там ёсць рэдкія запісы сімфанічнай музыкі.</i> → сказ адпавядае прыведзенай схеме: паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо ў другой частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі бо, таму што;</p> <p>3) <i>Ранак луг у расе купае – дзень гарачы будзе.</i> → сказ не адпавядае прыведзенай схеме: паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо</p>	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – § 25–29.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 25–29.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 13</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
	<p>першая частка паказвае на ўмову таго, пра што гаворыцца ў другой частцы; перад першай часткай можна паставіць злучнік калі;</p> <p>4) <i>Знаёмыя гукі чуюцца ў лесе: стукае дзяцел, лічыць зязюля гады.</i> → сказ не адпавядае прыведзенай схеме, бо мае тры граматычныя часткі;</p> <p>5) <i>З кожным годам усё больш разумею: не могуць быць лішнімі веды.</i> → сказ адпавядае прыведзенай схеме: паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо другая частка дапаўняе выказнік першай часткі разумею (дзеяслоў разумею мае значэнне ўспрымання)</p>		
<p>A17. Адзначце складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць знак прыпынку:</p> <p>1) Усё мне дадзена, што трэба: ёсць родны кут, кавалак хлеба__ і сябрам ёсць каго назваць.</p> <p>2) Цікавая рэч: нярэдка людзі, якія лічаць сябе выключнымі__ вераць у калектыўныя гараскопы.</p> <p>3) Цэлы дзень плылі па небе цёмныя хмары, цэлы дзень яны хавалі ад нас сонейка і не паказвалі__ дзе.</p> <p>4) Міхась доўга хадзіў уздоўж Іслачы ў пошуках бабровай хаткі, і__ калі яму на вочы трапілі зваленыя ў ваду дрэвы з характэрным надкусам, ён адразу здагадаўся: бабры жывуць тут.</p> <p>5) Жылы дрэў напоўніліся сокам, ручаі пабеглі да ракі, неба стала чыстым і высокім__ і пяюць вясёлыя шпакі.</p> <p>Адказ: 2,4,5</p>	<p>1) <i>Усё мне дадзена, што трэба: ёсць родны кут, кавалак хлеба і сябрам ёсць каго назваць.</i> → паміж часткамі <i>ёсць родны кут, кавалак хлеба і сябрам ёсць каго назваць</i>, якія звязаны пры дапамозе адзіночнага спалучальнага злучніка і, знак прыпынку ставіць не трэба, бо яны маюць агульную сэнсавую частку <i>Усё мне дадзена, што трэба</i>;</p> <p>2) <i>Цікавая рэч: нярэдка людзі, якія лічаць сябе выключнымі, вераць у калектыўныя гараскопы.</i> → даданая частка <i>якія лічаць сябе выключнымі</i>, што стаіць у сярэдзіне галоўнай <i>нярэдка людзі вераць у калектыўныя гараскопы</i> і звязана з ёй пры дапамозе злучальнага слова якія, з двух бакоў выдзяляецца коскамі;</p> <p>3) <i>Цэлы дзень плылі па небе цёмныя хмары, цэлы дзень яны хавалі ад нас сонейка і не паказвалі дзе.</i> → даданую частку, што стаіць пасля галоўнай і выражана адным словам дзе, не трэба аддзяляць знакам прыпынку;</p> <p>4) <i>Міхась доўга хадзіў уздоўж Іслачы ў пошуках бабровай хаткі, і, калі яму на вочы трапілі зваленыя ў ваду дрэвы з характэрным</i></p>	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – § 30, 31.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 30, 31.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 14</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
	<p><i>надкусам, ён адразу здагадаўся: бабры жывуць тут.</i> → паміж злучальным злучнікам <i>і</i> і падпарадкавальным злучнікам <i>калі</i> трэба паставіць коску, бо няма другой часткі <i>то (дык)</i> парнага злучніка <i>калі – то (калі – дык)</i>;</p> <p>5) <i>Жылы дрэў напоўніліся сокам, ручаі пабеглі да ракі, неба стала чыстым і высокім, і пяюць вясёлыя шпакі.</i> → паміж часткамі <i>неба стала чыстым і высокім і пяюць вясёлыя шпакі</i>, якія маюць спалучальныя сэнсавыя адносіны і звязаны пры дапамозе адзіночнага спалучальнага злучніка <i>і</i>, трэба паставіць коску</p>		
<p>A18. Адзначце сцверджанні, якія адпавядаюць сказу з простаю мовай:</p> <p>«Сапраўднае характэрнае мовы» – сказала настаўніца – ствараецца дакладнасцю, яснасцю, гучнасцю слоў.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) у сказе адсутнічаюць дзве коскі; 2) у сказе адсутнічае клічнік; 3) у сказе адсутнічае адна коска; 4) простая мова няправільна заключана ў двукоссе; 5) простая мова правільна заключана ў двукоссе. <p>Адказ: 1,4</p>	<p>«Сапраўднае характэрнае мовы, – сказала настаўніца, – ствараецца дакладнасцю, яснасцю, гучнасцю слоў». → сказу з простаю мовай адпавядаюць сцверджанні пад нумарамі 1,4:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) словы аўтара <i>сказала настаўніца</i>, што стаяць у сярэдзіне простаю мовы і падзяляюць яе на дзве часткі, першая з якіх не з'яўляецца закончаным сказам, з двух бакоў выдзяляюцца коскамі і працяжнікамі; 2) у двукоссе трэба ўзяць усю простую мову 	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Знакі прыпынку ў сказах з простаю мовай</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 1. – § 30.</p> <p>Беларуская мова: падручнік. для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г.М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 1 – § 30.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – § 32.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 32.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 15
<p>В1. З прапанаваных слоў вызначце тое, якое не адпавядае арфаграфічнай норме, і запішыце яго правільна:</p> <p><i>даўгажыхар, сальфеджыя, рамонт, счарсцвець, глытаць.</i></p> <p>Адказ: доўгажыхар</p>	<p>1) доўгажыхар – у першай частцы складанага слова пішацца літара о, бо ў другой яго частцы націск падае не на першы склад</p>	<p>Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Правапіс галосных о, э, а</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 9.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 9.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 20.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			<p>адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 20.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 8</p>
<p>В2. З прапанаваных слоў вызначце тое, якое не адпавядае арфаграфічнай норме, і запішыце яго правільна:</p> <p><i>апякун, лягенда, землечарпалка, цецеруковы, цяжкаваты.</i></p> <p>Адказ: легенда</p>	<p>1) у запазычаным слове <i>легенда</i> ў першым складзе перад націскам пішацца літара е</p>	<p>Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Правапіс галосных е, ё, я</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 10.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 10.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 20.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 20.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
<p>В3. З прапанаваных слоў вызначце тое, якое не адпавядае арфаграфічнай норме, і запішыце яго правільна:</p> <p><i>пясчаны, лічба, пырскнуць, кантрасны, гарадскі.</i></p> <p>Адказ: пырснуць</p>	<p>1) у слове пырснуць гістарычнае спалучэнне зычных гукаў [скн] (параўнайце: <i>пырскаць</i>) вымаўляецца як [сн] і перадаецца на пісьме спалучэннем адпаведных літар – сн</p>	<p>Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Зычныя гукі. Іх вымаўленне і правапіс. Вымаўленне і правапіс спалучэнняў зычных</p>	<p>навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 9</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 21.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 21.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 12, 17</p>
<p>В4. З прапанаваных слоў вызначце тое, якое не адпавядае арфаграфічнай норме, і запішыце яго правільна:</p> <p><i>пасажыр, Ілля, зацішша, ванна, багацце.</i></p> <p>Адказ: Ілля</p>	<p>1) у слове Ілля падаўжэння зычных не адбываецца</p>	<p>Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Падоўжаныя зычныя, іх правапіс</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 19.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 19.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 16
<p>В5. Запішыце лічэбнік дзвесце ў форме роднага склону.</p> <p>Адказ: двухсот</p>	<ol style="list-style-type: none"> у лічэбніку дзвесце ва ўскосных склонах (акрамя вінавальнага) у якасці першай часткі ўжываюцца формы лічэбніка два, а не дзе; у родным склоне першая частка (лічэбнік два) мае форму двух-, другая частка (лічэбнік сто) мае форму -сот – двухсот 	<p>Марфалогія і арфаграфія. Скланенне і правапіс колькасных лічэбнікаў</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 60.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 60.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 29</p>
<p>В6. 3 выдзеленых у прыкладах слоў вызначце складаны прыметнік, які пішацца разам. Раскрыйце дужкі і запішыце гэты прыметнік:</p> <p>(паўночна) заходні вецер, (цёмна) сіні гальштук, (асабліва) адказны калега, (пяці) тонны самазвал, (палацава) паркавы комплекс.</p> <p>Адказ: пяцітонны</p>	<ol style="list-style-type: none"> пішацца разам складаны прыметнік пяцітонны, утвораны ад словазлучэння пяць тон; складаны прыметнік паўночна-заходні, які абазначае напрамак свету, пішацца праз злучок; складаны прыметнік цёмна-сіні, які абазначае колер і яго адценне, пішацца праз злучок; прыслоўе асабліва і прыметнік адказны захоўваюць сваю лексічную самастойнасць, таму пішуцца асобна (параўнайце: адказны асабліва); складаны прыметнік палацава-паркавы, утвораны ад двух раўнапраўных прыметнікаў, паміж якімі можна ўставіць злучнік і (палацавы 	<p>Марфалогія і арфаграфія. Утварэнне і правапіс складаных прыметнікаў</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 54.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 54.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік		
	і <i>паркавы</i>), пішацца праз злучок		навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 20		
В7. З дзвюх часціц, пададзеных у дужках, вызначце тую, якая павінна быць ужыта ў прапанаваным сказе. Запішыце гэту часціцу: <i>Хто (ні, не) працуе, той не мае.</i> Адказ: не	1) у даданай частцы складаназалежнага сказа ўжываецца часціца не , таму што яна стаіць перад дзеясловам-выказнікам і надае яму адмоўнае значэнне: <i>Хто не працуе, той не мае</i> .	Марфалогія і арфаграфія. Часціцы не і ні , іх ужыванне і правапіс	Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 51		
В8. З прапанаваных слоў (формаў слоў) вызначце і запішыце тое (тую), што можа выконваць ролю галоўнага члена сказа ў няпэўна-асабовым сказе: <i>змяркаецца, ноч, сееш, вывучаю, рэкамендуюць.</i> Адказ: рэкамендуюць	1) няпэўна-асабовыя сказы – гэта аднастаўныя сказы, у якіх дзеяслоў-выказнік выражаны формай 3-й асобы множнага ліку цяперашняга ці будучага часу або формай прошлага часу множнага ліку; 2) з прапанаваных слоў ролю выказніка ў няпэўна-асабовым сказе можа выконваць дзеяслоў у форме 3-й асобы множнага ліку цяперашняга часу рэкамендуюць	Сінтаксіс і пунктуацыя. Двухстаўныя сказы. Аднастаўныя сказы, іх будова	Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 16, 25, 27		
В9. Вызначце гукі, якія абазначаны падкрэсленымі літарамі, і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tbody> <tr> <td style="width: 50%; padding: 5px;"> А. Побач <u>з</u> дзецьмі. Б. Кава <u>з</u> пенкай. В. Пірог <u>з</u> ківі. Г. Булка <u>з</u> чаем. </td> <td style="width: 50%; padding: 5px;"> 1. [ш]. 2. [з']. 3. [с']. 4. [с]. 5. [з]. </td> </tr> </tbody> </table>				А. Побач <u>з</u> дзецьмі. Б. Кава <u>з</u> пенкай. В. Пірог <u>з</u> ківі. Г. Булка <u>з</u> чаем.	1. [ш]. 2. [з']. 3. [с']. 4. [с]. 5. [з].
А. Побач <u>з</u> дзецьмі. Б. Кава <u>з</u> пенкай. В. Пірог <u>з</u> ківі. Г. Булка <u>з</u> чаем.	1. [ш]. 2. [з']. 3. [с']. 4. [с]. 5. [з].				

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
Адказ: А2Б3В4Г1	1) <i>побач з дзецьмі</i> → літара з абазначае звонкі мяккі зычны гук [з'], бо стаіць перад звонкім мяккім зычным гукам [дз'] – [з'дз'эц'м'і]; 2) <i>кава з пенкай</i> → літара з абазначае глухі мяккі зычны гук [с'], бо стаіць перад глухім мяккім зычным гукам [п'] – [с'п'энкай]; 3) <i>пірог з ківі</i> → літара з абазначае глухі цвёрды зычны гук [с] у пазіцыі перад глухім мяккім зычным гукам [к'], бо свісцячыя зычныя гукі перад [г'] [к'] [х'] вымаўляюцца цвёрда – [ск'ів'і]; 4) <i>булка з чаем</i> → літара з абазначае глухі шыпячы зычны гук [ш], бо звонкі свісцячы зычны гук [з] перад глухім шыпячым зычным гукам [ч] вымаўляецца як глухі шыпячы зычны гук [ш] – [шч'айэм]	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Зычныя гукі. Зычныя цвёрдыя, мяккія, зацвярдзелыя; глухія, звонкія; свісцячыя і шыпячыя. Іх вымаўленне і правапіс	Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 6, 13–15. Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 6, 13–15. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 6, 7, 12
В10. Вызначце марфемную будову прыведзеных слоў і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.			
А. Заплятаць. Б. Звечара. В. Падлёдны. Г. Дакучлівасць.		1. Прыстаўка + корань + суфікс + суфікс. 2. Прыстаўка + корань + суфікс + канчатак. 3. Корань + суфікс + суфікс + нулявы канчатак. 4. Прыстаўка + корань + суфікс. 5. Прыстаўка + корань + суфікс + суфікс + нулявы канчатак.	

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
Адказ: А1Б4В2Г3	1) інфінітыў заплятаць (нязменная форма дзеяслова) мае прыстаўку за- , корань -плят- (аднакаранёвыя словы – плесці, уплятанне), суфіксы -а і -ць ; 2) прыслоўе звечара (нязменная часціна мовы) мае прыстаўку з- , корань -вечар- (аднакаранёвыя словы – вечар, вечаровы), суфікс -а ; 3) прыметнік падлёдны мае прыстаўку пад- , корань -лёд- (аднакаранёвыя словы – лёд, лёдавы), суфікс -н- , канчатак -ы ; 4) назоўнік дакучлівасць мае корань дакуч- (аднакаранёвыя словы – дакучаць, дакучлівы), суфіксы -лів- , -асць- і нулявы канчатак (☐)	Склад слова. Словаўтварэнне і арфаграфія (вучэбн. прагр.). Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія (прагр. уступн. іспытаў). Марфемы як структурна значымыя часткі слова	Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 10–14. Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 10–14
В11. Устанавіце адпаведнасць паміж фразеалагізмамі і іх значэннем. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4			
А. Сваімі словамі. Б. Сваім мазалём. В. Сваім ходам. Г. Сваім парадкам.		1. Непасрэднай цяжкай працай. 2. Пехатой. 3. Хутка. 4. Нелітаральна. 5. Так, як звычайна.	
Адказ: А4Б1В2Г5	1) <i>сваімі словамі</i> → фразеалагізм мае значэнне 'нелітаральна': <i>Ігнат перадаў размову з сябрам сваімі словамі.</i> ; 2) <i>сваім мазалём</i> → фразеалагізм мае значэнне 'непасрэднай цяжкай працай': <i>Мой дзядуля з дзяцінства зарабляў сваім мазалём.</i> ; 3) <i>сваім ходам</i> → фразеалагізм мае значэнне 'пехатой': <i>Да горада нам прыйшлося дабірацца сваім ходам.</i> ; 4) <i>сваім парадкам</i> → фразеалагізм мае значэнне 'так, як звычайна': <i>Жыццё ў вёсцы ідзе сваім парадкам.</i>	Лексіка. Фразеалогія. Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні	Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 32. Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 32. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
Тэкст да заданняў В12–В22			
<p>(1) Той нядзельны світанак пачаўся з навальніцы. (2) Моцны вецер налятаў з усіх бакоў. (3) Сінія зігзагі бліскавіц імкліва разразалі чорныя хмары. (4) Цяжкія ўдары грому раз за разам скаланалі паветра над вёскай. (5) Перад абедам дождж сціх і грымоты пачалі (прыбліжацца, аддаляцца).</p> <p>(6) Калі Рыгор выйшаў з хаты, хмары ўжо павіслі далёка над лесам, а ў небе над вёскай вось-вось павінна было паказацца сонейка. (7) Раптам хлопец убачыў каля ганка жэрдку. (8) Яе змог адарваць разам са шпакоўняй ад дрэва вецер. (9) Рыгор, не раздумваючы, падбег да шпакоўні. (10) Калі падняў птушыную хатку, адтуль па чарзе пачалі выпырхваць і разлятацца ў розныя бакі шпачкі. (11) Толькі адзін з іх хоць і стараўся, але ўсё ж вымушаны быў прызямліцца. (12) Магчыма, ён яшчэ не навучыўся лятаць. (13) Юнак паклаў птушачку ў шапку і асцярожна панёс у цёплую хату.</p> <p>(14) Ішоў час. (15) Шпачок дужэў і прыгажэў. (16) Ад яго бліскавага апырэння, чорнага, з фіялетава-зялёным адлівам, было вачэй не адвесці. (17) Шпак любіў палятаць па хаце, таемна наведваць падаконнік і падзяўбіць вазоны. (18) Але найбольш ён упадабаў купанне ў місцы з цёплай вадой. (19) (Самы) незвычайнымі для хатніх былі хвіліны, калі ён, знаходзячыся ў добрым настроі, пачынаў занадта гучна спяваць або крычаць пеўнем, заўзята клекатаць буслам або мяўкаць, пераймаць скрып дзвярэй.</p> <p>(20) Шпака, якому далі мянушку Ягозік, усе любілі і песцілі. (21) Сам жа Ягозік найбольш выдзяляў Рыгора – свайго выратавальніка.</p>			
<p>В12. Вызначце правільнае сцверджанне ў дачыненні да тэксту. Адказ запішыце лічбай.</p> <p>Напрыклад: 1:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тэкст афіцыйнага стылю; 2) тэкст мастацкага стылю; 3) тэкст публіцыстычнага стылю; 4) тэкст навуковага стылю; 5) тэкст гутарковага стылю. <p>Адказ: 2</p>	<p>тэксту адпавядае сцверджанне пад нумарам 2: тэкст мастацкага стылю, таму што:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ён уяўляе сабой свабоднае, натуральна арганізаванае маўленне, якое характэрна для мастацкіх твораў такіх жанраў, як раман, аповесць, апавяданне; 2) яго галоўная асаблівасць – адзінства рэалізацыі камунікатыўнай і эстэтычнай функцыі: словы не толькі перадаюць пэўны змест, але і, з'яўляючыся сродкам фарміравання мастацкіх вобразаў, уздзейнічаюць на думкі і пачуцці чытача; 3) ён утрымлівае вобразна-выяўленчыя сродкі, якія надаюць яму эмацыянальнасць, вобразнасць, яркасць: метафары (<i>удары грому скаланалі паветра, зігзагі бліскавіц разразалі хмары, хмары павіслі</i>); эпітэты (<i>цяжкія ўдары грому, моцны вецер</i>); словы з памяншальна-ласкальным значэннем (<i>сонейка, шпачкі, птушачку</i>); фразеалагізмы (<i>раз за разам, вачэй не адвесці</i>) і іншыя 	<p>Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Функцыянальныя стылі маўлення</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 1. – § 3, 4.</p> <p>Беларуская мова: падручнік. для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 1 – § 3, 4.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 7–9.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			<p>[і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 7–9.</p> <p>Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 6.</p> <p>Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматыя. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 5.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – § 7.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 7.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 11-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2021. – § 2</p>
<p>В13. З двух слоў, выдзеленых у 7-м сказе тэксту, вызначце тое, якое з'яўляецца сродкам сувязі 6-га і 7-га сказаў. Запішыце гэтыя слова так, як яны пададзены ў 7-м сказе.</p> <p>Адказ: хлопец</p>	<p>1) з двух слоў, выдзеленых у 7-м сказе тэксту, сродкам сувязі 6-га і 7-га сказаў з'яўляецца агульны назоўнік хлопец, які замяняе ўласны назоўнік Рыгор</p>	<p>Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Сродкі сувязі сказаў у тэксце</p>	<p>Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 2.</p> <p>Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			<p>дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматыя. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 2.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – § 2.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 9-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 2.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 3</p>
<p>В14. З двух слоў, прапанаваных у дужках у 5-м сказе тэксту, вызначце тое, якое павінна быць ужыта ў дадзеным сказе. Запішыце гэтыя слова так, як яны пададзены ў 5-м сказе.</p> <p>Адказ: аддаляцца</p>	<p>1) у 5-м сказе тэксту павінна быць ужыта слова аддаляцца, якое мае значэнне <i>‘рабіцца больш далёкім’</i> і ўказвае на заканчэнне навалыніцы</p>	<p>Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 2. – § 22, 26.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 2. – § 22, 26.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 23, 24
<p>В15. Запішыце выдзелены ў 16-м сказе тэксту назоўнік у форме роднага склону адзіночнага ліку.</p> <p>Адказ: адліву</p>	<p>1) назоўнік 2-га скланення адліў (з адлівам) абазначае апрадмечанае дзеянне, таму ў форме роднага склону адзіночнага ліку мае канчатак -у</p>	<p>Марфалогія і арфаграфія. Правапіс склонавых канчаткаў назоўнікаў 2-га скланення</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 1. – § 6.</p> <p>Беларуская мова: падручнік. для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 1 – § 6.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 33.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 33</p>
<p>В16. Запішыце выдзелены ў 13-м сказе тэксту прыметнік у прастай форме вышэйшай ступені параўнання, назоўным склоне, адзіночным ліку, жаночым родзе.</p> <p>Адказ: цяплейшая</p>	<p>1) ад прыметніка цёплы (цёплую) простая форма вышэйшай ступені параўнання ўтвараецца пры дапамозе суфікса -ейш- – цяплейшы;</p> <p>2) форма назоўнага склону адзіночнага ліку жаночага роду – цяплейшая</p>	<p>Марфалогія і арфаграфія. Ступені параўнання якасных прыметнікаў, іх утварэнне і ўжыванне</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 45.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі,</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			2025. – § 45. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 28
<p>В17. Запішыце прапанаваны ў дужках у 19-м сказе тэксту займеннік у патрэбнай граматычнай форме.</p> <p>Адказ: самымі</p>	<ol style="list-style-type: none"> азначальны займеннік самы служыць для ўтварэння складанай формы найвышэйшай ступені параўнання прыметніка і ўжываецца ў той жа граматычнай форме, што і прыметнік; пры прыметніку незвычайнымі, ужытым у форме творнага склону множнага ліку, азначальны займеннік самы павінен таксама мець форму творнага склону множнага ліку – самымі: <i>Самымі незвычайнымі для хатніх былі хвіліны...</i> 	<p>Марфалогія і арфаграфія. Скланенне і правапіс займеннікаў</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 45, 70.</p> <p>Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 45, 70.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 30</p>
<p>В18. Запішыце выдзелены ў 6-м сказе тэксту дзеяслоў у форме абвеснага ладу будучага простага часу 2-й асобы множнага ліку.</p> <p>Адказ: пакажацся</p>	<ol style="list-style-type: none"> паказацца – зваротны дзеяслоў I спражэння закончанага трывання; форма абвеснага ладу будучага простага часу 2-й асобы множнага ліку – пакажацся 	<p>Марфалогія і арфаграфія. Трыванне дзеяслова. Канчаткі дзеясловаў I і II спражэнняў, іх правапіс</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 1. – § 10.</p> <p>Беларуская мова: падручнік. для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
			<p>адукцыі, 2024. – Ч. 1 – § 10.</p> <p>Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 12, 13, 17.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 31</p>
<p>В19. Ад асновы дзеяслова, выдзеленага ў 11-м сказе тэксту, утварыце дзеепрыслоўе і запішыце яго.</p> <p>Адказ: прыязмліўшыся</p>	<p>1) ад асновы неазначальнай формы зваротнага дзеяслова закончанага трывання прыязмлі(цця) (аснова на галосны) утвараецца зваротнае дзеепрыслоўе закончанага трывання пры дапамозе суфікса -ўшы – прыязмліўшыся</p>	<p>Марфалогія і арфаграфія. Дзеепрыслоўі незакончанага і закончанага трывання, іх утварэнне і правапіс</p>	<p>Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 29, 31, 32.</p> <p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 32</p>
<p>В20. Вызначце ў 6-м сказе тэксту падпарадкавальны злучнік і запішыце яго.</p> <p>Адказ: калі</p>	<p>1) у 6-м сказе тэксту слова калі – падпарадкавальны злучнік, які служыць для сувязі даданага часткі сказа з галоўнай</p>	<p>Марфалогія і арфаграфія. Службовыя часціны мовы</p>	<p>Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматія. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – С. 55, 56</p>
<p>В21. З трох слоў, выдзеленых у 17-м сказе тэксту, вызначце тое, якое ўтворана суфіксальным спосабам. Запішыце гэта слова так, як яно пададзена ў 17-м сказе.</p> <p>Адказ: таемна</p>	<p>1) суфіксальным спосабам утворана прыслоўе таемна: таемн-ы + суфікс -а;</p> <p>2) дзеяслоў палятаць утвораны прыставачным спосабам: лята-ць + прыстаўка па-;</p> <p>3) назоўнік падаконнік утвораны прыставачна-суфіксальным спосабам: акн-о + прыстаўка</p>	<p>Склад слова. Словаўтварэнне і арфаграфія (вучэб. прагр.). Марфемная будова слова.</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 6-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 19, 39.</p>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік, падручнік
	<i>пад-</i> і суфікс <i>-нік-</i>	Словаўтварэнне і арфаграфія (<i>прагр. уступн. іспытаў</i>). Асноўныя спосабы ўтварэння слоў	Беларуская мова: падручнік для 6-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі, з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2025. – § 19, 39. Валочка, Г. М. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 7-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка, В. У. Зелянко, С. А. Язерская. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 19, 37. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання (з электронным дадаткам для павышанага ўзроўню) / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 26
<p>В22. Вызначце ў 12-м сказе тэксту слова, якое з’яўляецца дапаўненнем. Запішыце гэта слова так, як яно пададзена ў 12-м сказе.</p> <p>Адказ: лятаць</p>	<p>1) у 12-м сказе тэксту дапаўненнем з’яўляецца інфінітыў лятаць, бо ён залежыць ад дзеяслова не навучыўся і адказвае на пытанне давальнага склону чаму?: Магчыма, ён яшчэ не навучыўся лятаць.</p>	<p>Сінтаксіс і пунктуацыя. Галоўныя і даданыя члены сказа. Спосабы выражэння галоўных і дадanych членаў сказа</p>	<p>Беларуская мова : вучэб. дапам. для 5-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання : у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019. – Ч. 1. – § 21. Беларуская мова: падручнік. для 5-га кл. устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання і выхавання: у 2 ч. / Г. М. Валочка [і інш.]. – Мінск : Акадэм. адукацыі, 2024. – Ч. 1 – § 21. Бадзевіч, З. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 8-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / З. І. Бадзевіч, І. М. Саматыя.– Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2020. – § 23</p>

Вучэбн. прагр. – вучэбныя праграмы па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» для V–IX класаў, X–XI класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з беларускай і рускай мовамі навучання і выхавання (базавы ўзровень), зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь.